מאור ושמש — רמזי שיר השירים

שיר השירים אשר לשלמה ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. הנה כבר עמדו חז"ל על אמרו כפל הלשון שיר השירים ודרשו מזה שכל השירים קודש וזה קודש קדשים ועדיין יש לשאול על שנשתבח שלמה בעצמו. ב' העירו ג"כ על אמרו מנשיקות פיהו מדוע בחרו ישראל נשיקות בפה יותר מכל הנשיקות האברים. גם על אמרו כי טובים דודיך מיין דרשו חז"ל ערבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של תורה. וגם זה צריך ביאור ויתכן לרמוז בזה ע"פ מאמר חז"ל בפסוק נושא עון וכו' לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשריים ואולם העצה לבא לידי מדה זו הוא עפ"י אהבת חבירים ודיבוק חבירים ועיקר אהבת חבירים הוא שאיש את אחיו יעזורו בתורה ובתפילה לשפוך שיח יחד וכל אחד מרעהו יקח מוסר בראותו כי חבירו זריז יותר בעבודת הש"ית ויגמור בדעתו כי עבודת חבירו מעולה מעבודתו ועי"ז ישבר לבו בקרבו ויבוא לתכלית הענוה והשפלות וזה האות לכל איש הקרב אל עבודת הש"ית באם אחר תפילתו יראה בנפשו כי עדיין לא יצא ידי חובתו הגם כי בעת תפילתו נכספה וגם כלתה נפשו מגודל השתוקקת להדבק בהא"ס ב"ה עם כל זאת כל אשר יוסיף האדם לבקש אהבת ה' ודביקותו כן יותר ויותר יפקחו עיני שכלו להבין כי עדיין לא הגיע גם לקצה העבודה כי הוא דבר שאין לו שיעור וערך ותפילה כזו במסירת נפש ורו"נ לגודל ההשתוקקת להדבק בהא"ס ב"ה הוא בבחי' אותיות פורחות וכל אשר יוסיף להדבק בנר"נ דילי' באור א"ס ב"ה כמו כן ישיג שעדיין לא יצא ידי חובתו ועי"ז יעשה עצמו כשריים ותפילת ועבודת ריעיו יהי' בעיניו גדולה מאד לערך עבודתו הנה איש כזה עבודת תפילתו היא יקרה בערכה ובאם ח"ו להיפך שידמה בנפשו כי תפילתו היא זכה וצלולה ויחזק טובה לנפשו הנה זה מורה על כי תפילתו היא גשמיות וע"כ נשאר לו זכרון במוחו כי התפילה שהיא בבחי' התדבקות רוח ברוח היא רוחנית כמעט שלא נשאר לו רושם מתפילתו במחשבתו שידמה שהגיע לערך מה וזהו שיר השירים פי' באם נעשה שיריים ע"י השירים שהם השירות והתשבחות והתפלה אשר לשלמה פי' שהוא מפני אשר יאתה תפילתו למלך שהשלום שלו ע"כ נעשה בעצמו כשיריים ואח"כ מבאר הכתוב בחי' התפילה ישקני מנשיקות פיהו כי תפילתו הי' בגודל התדבקות רוח ברוח שהוא בבחינת נשיקות פה לפה וזהו כי טובים דודיך מיין ודרשו חז"ל ערבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של תורה פי' כי אדם כזה שתורתו ותפילתו היא בהתדבקות רוח ברוח ערבים עליו דברי דודיך שהם חביריו העובדים השם ברוך הוא יותר מיינה של תורה שעסק בעצמו.

שיר השירים אשר לשלמה וכו' נראה לפרש ע"פ רמז ונקדים לפרש הפסוק שנאמר וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. הש"י ב"ה ברא העולמות עד אין שיעור וערך בכדי להשיג על ידי מלכותו ואלקותו יתברך ויש למעלה מכל העולמות עולם המחשבה ובזה העולם שום מחשבה לא תפיסא בי' כלל ובלתי אפשרי לצייר שום נקודה ומחשבה בזה העולם והעולמות שלמטה הימנו בריאה יצירה עשיה נקראים עולם הדיבור המביטה ע"י כ"ב אותיות התורה כי הדיבור מביטה ע"י הצטרפות הכ"ב אותיות אחת אל אחת וזאת לא יוכל להיות זולת המחשבה הקודמת להדיבור ולחשוב קודם הצטרפות האותיות ואח"כ הדיבור נחתך והדיבור ומחשבה נתיחד אבל בהעולם המחשבה לא תפיסא בי' שום ציור ואות ולא שום משל ולא שום מחשבה תפיסה בה אבל למטה מזה העולם יש הציור של כ"ב אותיו' התורה ונמשכים אל העולם אבי"ע וכל אות ואות מהכ"ב אותיות יש בו רמז מקום נחצבו מקור השורש שלו ואל"ף מרמז לראשית המחשבה ולסוף המעשה כמש"ה אני ראשון ואני אחרון וכו' והציור של האל"ף יו"ד למעלה ויו"ד מלמטה וי"ו באמצע ומספרו עולה הוי' וכל הג' עולמות בי"ע נקראים עולם הדיבור ויש בהם שלשה ציור האלפין והם ג' הויות קדושות והרמזות האותיות המה משל לעולם המחשבה כי בעצם העולם המחשבה לית שום מחשבה ומשל תפיסא בי' כלל וכלל אך ע"י הכ"ב אותיו' המרומז כל אות על מקור שרשו נוכל לשער מה הוא העולם המחשבה והמה כמו משל לעולם המחשבה וזהו פי' של פסוק וידבר שלשת אלפים משל היינו שדיבורי הי' עולה כך דרך העולמות העליונים הנ"ל היינו שלשה עולמות בי"ע וזהו שלשת אלפים "כי בכל העולם יש בו ציור כ"ב אותיות ויש שלשה אלפים והמה כמו משל לעולם המחשבה כנ"ל וע"י שירותיו ותשבחותיו הי' מקשר העולם הזה שהיא ה' תתאה שהיא מלכות שמים הי' מקשר באין סוף ב"ה והוא פלא עליון וזהו ויהי שירו "חמשה היינו ה' תתאה "ואלף שהיה מקשר "באלף בא"ס ב"ה וזהו המרמז לנו לנו שיר "השירים ר"ל שירותיו הי' ה' שירים ר"ל שהי' מקשר ה' אחרונה בפלא עליון בא"ס ב"ה וק"ל.

לריח שמניך טובים וכו' על כן עלמות אהבוך וכו' יש לרמוז בזה ע"פ הזו"הק על פסוק היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך כי הצדיק העובד ה' בקומו בחצות הלילה לעבודת בוראו יתברך ועוסק בתורה הוא יושב בג"ע ונשמת ישראל מקשיבים לקולו וזהו היושבת בגנים שהוא יושב אז בג"ע חבירים מקשיבים וכו' שהנשמות מקשיבים קולו וכמו כן מי שחננו ה' דעה ובינה ונפקחו עיניו אז בבואו אצל הצדיקי הדור יכול להריח אצלם מריח ג"ע וכל מיני בשמים ועכ"פ גם מי שאינו בערך זה אע"ג דאיהו לא חזי מזלי חזי ומרחוק יוכל לבוא התעוררת בנפשו ושורש נשמתו להריח מעבודת הצדיק ושתמשך נפשו אליו גם כאשר יזכירהו לפני המתאוים לשמוע דבר ה' יעורר להם שכל בעבודת ה' ותשתוקק נפשם אליו יתברך וזהו לריח שמניך טובים שהתורה נמשלה לשמן שעסק תורת הצדיק נותן ריח טוב שמן תורק שמיך שמן הוא כינוי להשכל העליון ופירושו שבהזכרת שמיך תורק שכל לעובדי השם השואפים ומתאווים לעבודתו ע"כ עלמות אהבוך פי' ע"כ שצדקת הצדיק ניתן ריח למרחקים ליראי ה' ולחושבי שמו עלמות אהבוך ביאורו כי גם האנשים הצעירים לימים מלשון בן מי זה העלם אהבוך על ידי זה.

הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה כו' הנה כבר קדמנו בזה למעלה כי עיקר ושורש עבודת ה' היא אהבת חבירים וע"י יוכל אדם לבא לעבודת ה' האמיתים בראותו כי חביריו המה שואפים ומתאווים לעבוד השם בתורה ובתפילה אז ילהיב לבבו גם הוא להתאחד אתם וכל מעשי חביריו יהיו גדולים בעיניו ממעשי עצמו וביותר צריך זריזות לזה בדור הזה אשר בעו"ה הצליח מעשה שטן והחבילה מתפרדת וצריך זהירות גדולה להנצל מזה וזהו שאמרו חז"ל על דורו של ר"י בר' אילעא שהיו ששה תלמידים מתכסין בטלית אחת ועוסקים בתורה פירושו שהיה שלום

ואחדות ואחוה ביניהם והיו מתאחדין יחד לעסוק בתורה וזהו פירוש הכתוב הגידה לי שאהבה נפשי ביאורו שהצדיק מתחנן להכנ"י הגידה לי איכה תרעה פי' באיזה ענין צריך לרעות ולהנהיג את בני ישראל גם הוא לשון ריעות פי' במה לקשרם יחד שיתאחדו כאחד איכה תרביץ בצהרים פי' באיזה ענין הוא להרביץ תורה שתהיה לשמה ומאירה כצהרים ורוח הקודש משיבו שלמה אהיה הוא מלשון שלום שתראה שיהיה שלום ביניהם או מלשון שלמה והוא מלבוש והוא ג"כ שיתאחדו יחד כמו תלמידי ר"י בר' אילעא כעוטי' על עדרי חבריך פי' שתעשה עיטוף מלשון עוטה אור כשלמה על עדרי חבריך שיתקשרם יחד לעבוד ה' ואז יבואו לעסוק בתורה לשמה.

לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. נקדים לבאר הפסו' משכני אחריך נרוצה כי הש"י ב"ה ברא ויוצר הכל בכדי להשרות שכינתו בתחתונים והוא ע"י שבני ישראל מקשרים ומיחדים מתתא לעילא ומעילא לתתא כי זולת אתערותא דלתתא אי אפשר להמשיך הקדושה מעילא כי תמיד צריך להיות קודם אתערותא דמיין נוקבין ואח"כ ממשיכין מ"ד ואף שדרכו של איש לחזור אחר אשה כמו שאמרו בעל האבידה מחזיר על אבידתו אעפ"כ לענין אתערותא אתערותא דנוקבא קודמת אבל בקדושת אלהותו ית' לא שייך שיחזיר על אבידתו לכן תמיד צריך להיות ההשתוקקת ואתערותא דלתתא בכדי להמשיך מ"ד מעילא לתתא. ומשם בארה משכני אחריך נרוצה ר"ל שהקב"ה אומר זאת לישראל משכני ר"ל מן הראוי הוא שתמשיך אותי ע"י אתערותא דלתתא אחריך נרוצה ר"ל שהכל הוא מאתי כי אף אתערותא דלתתא הוא ע"י שהקב"ה מעורר לבם כדי להמשיך המ"ד וזהו פי' לססתי ברכבי פרעה ר"ל כמו בסוסי רכב פרעה שהראה להם דמות נקבתם בים סוף כמו כן דימיתך רעיתי ר"ל שגם אתם תהיו מעוררים תמיד מתתא המ"ן ולהמשיך מלעילא המיין דכורין כנ"ל והבן.

נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף נראה לי לפרש עפ"י מאמרם ז"ל אין להקב"ה בעולם הזה אלא ד' אמות של הלכה ועיקר לימוד התורה היא ללמוד תורה לשמה כמבואר בכ"מ ולבוא לקנות מדה זו ללמוד תורה לשמה הוא ע"י כמה בחינות ונזכיר קצת מהם אחד לראות לקשר כל ה' מוצאות הפה בכ"ב אותיות התורה ע"י התחברות פנימיותיו לכ"ב אותיות התורה יוכל לבוא לידי קנית מדה זו ב' שיראה שתפילתו תהי' זכה וברורה בדחילו ורחימא עי"ז יהיה יוכל ג"כ ללמוד התורה בדו"ר כי זה בלא זה אי אפשר ג' שילמוד התורה בכדי להמשיך ע"י השפעות טובות בעולם ולא ח"ו לעורר הגבורות רק להמשיך החסדים מגולים ורחמים פשוטים השלשה מדות ההם מרמז להן הפסוק הזה נאוו לחייך בתורים ר"ל לבוא לידי קניות מדה ללמוד תורה לשמה שתהיה נאה ומקובלת צוארך בחרוזים ר"ל חרוז הוא מלשון יחוד שנתיחד כמה דברים שנחרזים בפסול אחד היינו ליחד ולקשר הה' מוצאות הפה עם הכ"ב אותיות התורה גם ליחד התורה ותפילה כנ"ל תורי זהב נעשה לך וזהו הבחינה שלישית הנ"ל לבוא ללמוד התורה שתהיה ברורה וזכה כזהב טהור עם נקודות הכסף ר"ל ללמוד בכדי להמשיך חסדים שכסף מרמז לחסד.

בגמרא אמר ר' יהודא שאל ר' ישמעאל את ר' יהושיע כשהיו מהלכין בדרך מפני מה אסרו גבינות נכרים וכו' השיאו לדבר אחר אמר לו ישמעאל אחי איך אתה קורא כי טובים דודיך או כי טובים דודייך אמר לו כי טובים דודייך אמר לו אין הדבר כן שהרי חבירו מלמד עליו לריח שמניך טובים וצריך להבין למה דווקא השיאו לפסוק זה ונראה לרמוז בזה הן אמת מי שזוכה ללמוד תורה לשמה הוא דבר טוב מאד ומכ"ש מי שזוכה ללמד אך לא זהו עיקר עבודה מה שנראה בעליל לארץ שהיא עוסק בתורה ועבודה אלא גם בעת שאינו עוסק ואינו עושה שום דבר יהיה לבו בוער כרשפי אש אהבה ויראה ומאיש אשר כזה יכולים ללמוד אהבת ה' ויראת ה' אף כשאינו שומע ממנו שום דבר רק בראיה בעלמא שהוא רואה אותו אף שאינו אומר לו שום דבר נכנס בו רוח אחרת ונתלהב נפשו לעבודת ה' וזהו שאנו רואים לפעמים יש חכמים גדולים בתורה ואינם מקובלים בעיני הבריות ללמוד מהם ויש אנשים אשר הם אינם גדולים כ"כ וכל עלמא אזלי בתרייהו ומשתוקקים מאד לשמוע מהם איזה דבר ושותים בצמא את דבריהם זהו מחמת שתמיד תוקד בהן אש של יראה ואהבת יוצרם וזהו שמצינו בגמרא שחז"ל כשגזרו על איזה דבר לא גילו הטעם עד תריסר ירחי שתא מפני שהם היו דבקים תמיד בו יתברך התקבל דבריהם אף כשלא נתנו טעם לדבריהם וזה הסימן הוא מובהק מאיזה איש ללמוד תורה מפיהו אם הוא מקבל ממנו עבדות השי"ת אף כשלא אמר לו שום דבר ואינו רואה ממנו שום עובדא רק כשרואה אותו מתלהב לבו בקרבו לעבודת ה' ילמוד תורה מפיהו שזאת היא לאות שהוא עובד תמיד את השי"ת במחשבתו באהבה עזה לכן יכול להדריך במחשבתו את כל באי עולם בדרך הטוב והישר ואיתא בזו"הק שהלוים הם בחי' יין שיין הוא רמא קלא לכן נבחרו הלוים לשיר וכהן הוא בחינת שמן ששמן הוא בחשאי אף כשהורק מכלי לכלי לא נשמע קולי וכן הוא עבודת כהן שעושה יחודים במחשבתו ומקשר העולמות העליונים עם עולמות התחתונים בעבודת הקרבנות וזהו פירוש המשנה שאל ר' ישמעאל את ר' יהושע מפני מה אסרו גבינות עכו"ם ר"ל שהיה ר' ישמעאל רוצה שר' יהושע יאמר לו הטעם של דבר והשיב לו ר' יהושע שאין זה עיקר לידע הטעם רק העיקר הוא לידע מאיזה הרב נשמע הדבר ההוא ואינך צריך לידע הטעם כי בוודאי חכמי המשנה הם צדיקים גדולים ועבודתם גבוה כ"כ שתמיד מחשבתם דבוקה בו ית"ש ותמיד בוער בלבם אהבת השי"ת לכן נתקבלו דבריהם אף שלא גילו הטעם של דבר לכן השיאו לדבר זה אמר לו ישמעאל אחי איך אתה קורא דודיך או דודייך וחוץ מה שאמר לו פי' הפסוק רמז לו ג"כ בדברים אלו שהאהבה שאנו אוהבים להשי"ת צריך להיות גבוה יותר מיין דהיינו מבחי' יין שהוא רמא קלא רק שהאהבה תהיה תקוע כ"כ בלבו עד שמגודל האהבה לא יוכל לשקוט ולנוח מחשבתו אפילו רגע אחת רק תמיד תהיה מחשבתו דבוקה באהבת הבורא ב"ה שהרי חבירו מלמד עליו לריח שמניך טובים ושמן הוא בחשאי וזאת הי' בחי' כהן שהי' עבודתו במחשבתו שהיה עושה יחודים גדולים במחשבתו ומקשר עולמות העליונים עם עולמות התחתונים ועבודת כהנים היתה גבוה יותר מעבודת הלוים שהם בחי' יין לכן אינך צריך לידע הטעם כי דבריהם הם גחלי אש אהבה ומחשבתם דבוקה בו ית"ש ותמיד בוער בלבם אהבת השי"ת לכן התקבל דבריהם אף כשלא גילו הטעם שלהם כנ"ל והבן.